

Junkers W 34h SE-BYA

JAN FORSGREN

Mellan 1922 och 1935 monterade eller tillverkade företaget AB Flygindustri (AFi) i Limhamn (Malmö) närmare 150 stycken flygplan av märket Junkers. Den tyska flygplanskonstruktören Hugo Junkers var en pionjär inom flygplantillverkning, i och med att han tidigt såg fördelen med att tillverka flygplan helt i metall. Många av dessa Junkers-flygplan var rena militärflygplan, och exporterades till flygvapen runt om i världen. Det sista flygplan som byggdes av AFi var denna Junkers W 34, vilken 1935 levererades till Flygvapnet som ambulansflygplan. Det användes av Flygvapnet t o m 1953, varefter det såldes till Svensk Flygtjänst, för vilka det civilregistrerades som SE-BYA.

Tre år senare såldes det till Lapplandsflyg, vilka använde Junkern för allehanda flygtransporter i norra Sverige. Bland det som fraktades hörde ved till STF:s stugor i fjällvärlden, samer, jägare och turister. I samband med försäljningen byttes även den ursprungliga Bristol Mercury VII-motorn ut mot en Pratt & Whitney R-1340 Wasp, samt en ny propeller. Det flögs året om, och beroende på årstid och väder var antingen hjul, skidor eller flottörer monterade.

I samband med att man fraktade saltad fisk, brast förvaringskärlen, vilket hade som följd att saltet trängde ned i aluminiumplåten. Istället för att skrotas, skänktes denna unika Junkerstill de luftfartshistoriska samlingarna. Den 19 september 1961 flögs SE-BYA till Arlanda av Olle Ek. I samband med landningen upptäckte Ek att han saknade bromsverkan, och först efter cirka 2 000 meter stannade flygplanet. Totalt hade SE-BYA då flugits under 3 025 timmar.

De första tio åren förvarades SE-BYA utomhus på Arlanda, för att sedan flyttas in i ett tält på K-rampen. År 1986 kom det äntligen under tak i de nuvarande lokalerna.

SE-BYA har förekommit i olika tv- och filminspelningar. När SVT år 1988 filmade Stieg Trenters deckare *Lysande landning* med Stig Grybe i huvudrollen som journalisten Harry

SE-BYA-1 W 34:an som ambulansflygplan i Flygvapnets tjänst, baserad på F 4. Foto Arlanda Flygsamlingar.

Friberg deltog Junkers W 34:an som statist. Inspelningarna skedde i klassisk flygmiljö, på Lindarängen. Flottörer monterades, och en elmotor drog runt propellern.

Flygplanet har även setts i en dansk film, *Generalen*, vilken utspelar sig i Danmark under ockupationsåren 1940-1945. Tyska Luftwaffe-beteckningar påmåladades för att illustrera ett militärt transportflygplan.

Endast ett fåtal flygplan av denna typ finns bevarade i världen, varav detta är det enda i Sverige.

SE-BYA står sedan några månader på piedestal. Målsättningen är att inom den närmsta framtiden montera på yttervingarna. Foto: Jan Forsgren.

Nedan: SE-BYA förvarades under många år ståendes utomhus på Arlanda. Foto Arlanda Flygsamlingar.

